

T.C.

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ

YAŞAR ÜNİVERSİTESİ AÇIK ERİŞİM/AÇIK BİLİM POLİTİKASI VE UYGULAMA ESASLARI

I-AMAC

Bu belge, Yaşar Üniversitesi'nde üretilen akademik çalışmaların, Yaşar Üniversitesi Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nde, standartlara uygun olarak derlenmesi ve arşivlenerek engelsiz şekilde mümkün olan en geniş çevrelerin erişimine sunulmasına ilişkin usul ve esasları düzenler.

Bu usul ve esaslarla,

- Yaşar Üniversitesi'nde gerçekleştirilen akademik çalışmaların bir araya getirilmesi,
- Yaşar Üniversitesi'nde "Açık Erişim Standartları"na uygun bir ortam oluşturulması,
- Yaşar Üniversitesi'nde üretilen akademik çalışmaların toplanması, düzenlenmesi, uzun süreli depolanması, korunması, ulusal ve uluslararası tüm kullanıcıların erişimine açılması,
- Yaşar Üniversitesi'nin akademik çalışma birikiminin görünürlüğünün sağlanması amaçlanmıştır.

II-GEREKÇE

Yaşar Üniversitesi, sanayiinin ve toplumun ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikte eğitim-öğretim, araştırma, bilimsel üretim ve danışmanlık hizmeti vermek, lisans ve lisansüstü düzeyde araştırmacı, yaratıcı ve girişimci bilim insanları yetiştirmek, eğitim vermek, araştırmalar yapmak ve araştırma sonuçlarını bilim çevrelerine ve topluma yaymak amacıyla kurulmuştur. Bu amaçla kurulmuş olan Yaşar Üniversitesi, bünyesinde çalışan ve öğrenim gören araştırmacıların akademik çalışmalarını en geniş çevrelere ulaştırabilecek bir Açık Erişim Sistemi kurmaya karar vermiştir.

Açık Bilim ve Açık Erişim tüm bilim dünyasının gündemindedir. Açık erişim sayesinde bilginin görünür ve erişilebilirliği sağlanmakta, bu sayede bilimsel eserler daha çok atıf almakta, daha çok kişi daha kolay bir şekilde bilgiye ulaşabilmekte, kamu ve özel sektörden proje desteği sağlanmakta, sonuçta bilimsel üretim artmaktadır.

Ülkemizde YÖK, “Açık Bilim ve Açık Erişim”in sağlanması amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Bu amaçla, rektörler, ilgili öğretim üyeleri, TÜBİTAK temsilcisi, kütüphane ve dokümantasyon alanında yetkin çalışmacılardan oluşan bir “Açık Bilim ve Açık Erişim Çalışma Grubu” kurulmuştur. Çalışma Grubu, ülkemizdeki bütün üniversitelerde uluslararası standartlarda “Açık Akademik Arşiv Sistemi” kurulması, üniversite arşivlerinin “Avrupa Açık Erişim Altyapısı (OpenAIRE)” ile bütünleşmesinin sağlanması, akademisyenlerin araştırmacı numaraları (ORCID veya benzeri) kullanımına özen gösterilmesi konularını gündemine almıştır.

Budapeşte Açık Erişim Girişimi’nin (www.budapestopenaccessinitiative.org) tanımına göre açık erişim, “*Bilimsel literatürün internet aracılığıyla finansal, yasal ve teknik engeller olmaksızın, erişilebilir, okunabilir, kaydedilebilir, kopyalanabilir, yazdırılabilir, taranabilir, tam metne bağlantı verilebilir, dizinlenebilir, yazılıma veri olarak aktarılabilir ve her türlü yasal amaç için kullanılabilir olması*”nı ifade eder.

Bilginin serbest dolaşımı, Avrupa Araştırma Alanı’nın önceliklerinden biridir. Avrupa Birliği Komisyonu, 2012 yılında Avrupa Birliği üyesi ülkelerin ulusal açık erişim politikalarını oluşturmalarını, bilimsel araştırma yapan ve bilimsel araştırmaları destekleyen kurumların da bu doğrultuda hareket etmelerini, geliştirilen politikaların koordine edilmesini önermiştir. Çerçeve Programlarının başlıca amaçları arasında, Avrupa’nın bilimsel ve teknolojik temelini güçlendirilmesi, endüstriyel rekabetin desteklenmesi ve ülkeler arası işbirliğinin teşvik edilmesi sayılabilir. Bütünleştirilmiş bir Avrupa Araştırma Alanı oluşturmayı hedefleyen ve 2014-2020 yıllarında yürürlükte olan UFUK (Horizon) 2020 AB’nin bu hedefe ulaşması amacıyla şekillendirilmiştir. UFUK 2020, 7. Çerçeve Programının devamı niteliğinde Ar-Ge ve inovasyon projelerinin desteklediği bir AB programıdır. Bu programda AB fonlarıyla desteklenecek araştırmalar için açık erişim zorunlu hale getirilmiştir. ABD ve pek çok Avrupa ülkesinde, kamu kaynaklarıyla yapılan bilimsel araştırma çıktılarına açık erişimin sağlanmasına ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır.

Açık Erişimin sağlanması amacıyla ülkelerde iki yol tercih edilmektedir. Altın Yol olarak ifade edilen Açık Erişim, yayımcılıkta internete bağlı son kullanıcılar yayınlara ücretsiz olarak erişebilirler. Ancak bu yolda yayımcı, kullanıcılardan değil, yazarlardan ücret ister. Açık Erişim yayımları, ücret ödenerek erişilen yayımlarla aynı süreçleri izler (örneğin, hakemlik), süreç sonunda yayımların içeriğine Açık Erişim sağlanır. Bir yayımın kalitesiyle bu yayıma erişim şekli arasında bir ilişki yoktur.

Yeşil Yol olarak da ifade edilen “Kendi Kendine Arşivleme”de ise, yazar hakemli yayınının elektronik bir kopyasını kurumsal bir arşivde ya da konu arşivinde depolar. Bundan sonra bu yayına herkes ücretsiz erişebilir. Arşiv, kurumun bilimsel çıktılarını yönetme, koruma ve sergileme olanağı sağlar. Bir kurumun araştırma bilgi sisteminde ve değerlendirme sürecinde arşiv değerli bir araçtır ve bilimsel topluluk için katma değerli hizmetler sunar. Açık Bilim, araştırmanın titizlikle yürütülmesini teşvik eder; yenilikçiliği ve bilimin geniş çevrelere yayılmasını sağlar. Açık Bilim ve Açık Erişim, Yaşar Üniversitesi’nin kuruluş amaçlarına uygundur.

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nun 4/c maddesine göre, yükseköğretimin amacı, yüksek düzeyde bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymaktır. Aynı Kanun’un 42/d maddesine göre, öğretim elemanlarının bilimsel yayınları için Üniversitelerde ve Yükseköğretim kurumunda özel arşiv tutulur. Bu çerçevede Yaşar Üniversitesi Açık Erişim Sistemi kurmak suretiyle Yükseköğretim Kanunu’ndan kaynaklanan gerekliliği de yerine getirir.

III-KAPSAM

Yaşar Üniversitesi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak desteklenen veya Yaşar Üniversitesi mensupları tarafından gerçekleştirilen tüm akademik çalışmaları kapsar. Açık erişim, akademik çalışma üzerindeki telif hakları dikkate alınarak gerçekleştirilir.

Yaşar Üniversitesi Açık Erişim Sistemi’nin içeriği, bilimsel makaleleri, yüksek lisans ve doktora tezlerini, konferans bildirimlerini, seminer metinlerini, teknik notları, proje çalışmalarını, kitapları, kitap içi bölümleri, ödüllü çalışmaları, patent belgelerini, açık ders materyallerini, raporları, afişleri, video kayıtlarını içerir.

IV-TANIMLAR

- a) **Açık Erişim:** Yaşar Üniversitesi mensubu veya Yaşar Üniversitesi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak desteklenen akademik çalışmalara, bedelsiz, engellenmeden, dijital olarak erişilmeyi ifade eder. Açık erişim, “İvedi Tam Metin Açık Erişim” veya “Ambargo Süresi Sonunda Tam Metin Açık Erişim” veya eser sahibinin yayıncıyla yaptığı anlaşmalar dikkate alınarak “İvedi Özet Açık Erişim” olarak uygulanır.

- b) Kurumsal Açık Erişim Sistemi:** Yaşar Üniversitesi'nde üretilen veya Yaşar Üniversitesi tarafından doğrudan veya dolaylı olarak desteklenen akademik çalışmaların dijital ortamda toplandığı, saklandığı, indekslendiği, uzun dönem korunduğu ve dağıtımının sağlandığı hizmetler bütünü ifade eder.
- c) Akademik Çalışma:** Bilimsel makaleleri, yüksek lisans ve doktora tezlerini, konferans bildirimlerini, seminer metinlerini, teknik notları, proje çalışmalarını, kitapları, kitap içi bölümleri, ödüllü çalışmaları, patent belgelerini, açık ders materyallerini, raporları, afişleri, video kayıtlarını ve benzerlerini içerir.
- d) Depolama:** Yaşar Üniversitesi mensubunun, ürettiği veya üretimine katkı sağladığı akademik çalışmasını Yaşar Üniversitesi Açık Erişim Sistemi'nde depolama sürecini ifade eder.
- e) Ambargo:** Araştırma sonuçlarının kanun veya yayıncı ile yapılan anlaşmalarda belirlenen süreyi geçmeyecek şekilde erişime kapalı olmasını ifade eder.
- f) Yaşar Üniversitesi Mensubu:** Yaşar Üniversitesi akademisyenlerini, personelini ve öğrencilerini ifade eder.
- g) Açık Erişim ve Açık Bilim Komisyonu:** Yaşar Üniversitesi Rektör Yardımcıları, Fikri ve Sınai Mülkiyet Hukuku konusunda uzman bir Profesör, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü, Açık ve Uzaktan Öğrenme Uygulama ve Araştırma Merkezi Müdürü ve Yaşar Üniversitesi Kütüphane ve Bilgi Merkezi Müdürü'nden oluşur.

V-AÇIK ERİŞİM SİSTEMİNDE HAKLAR, SORUMLULUKLAR VE GÖREVLER

a) Yaşar Üniversitesi,

-Açık Erişime geçişi gerçekleştirmek için gerekli alt yapı ve finansmanı sağlar, eğitim, öğretim ve bilinçlendirme faaliyetleriyle bu geçişi destekler ve güçlendirir.

-Yaşar Üniversitesi mensuplarını Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nden haberdar etmek amacıyla bilgilendirme kılavuzları hazırlar, gerekli tanıtım ve bilgilendirme çalışmalarını yapar.

-Kurumsal Açık Erişim Sistemi'ne girişleri kontrol eder, gerekli düzenlemeleri yapar.

-Kurumsal Açık Erişim Sistemi'ne yönelik diğer Üniversite ve Kurumlarla işbirliği yapar.

-Açık Erişim politikasının uygulanması nedeniyle ortaya çıkabilecek anlaşmazlıkların çözümünde ve bu politikada yapılacak değişiklikler konusunda yürütücü görevini üstlenir.

-Mensuplarını, akademik çalışmalarının yayıncılarıyla yaptıkları anlaşmalarda, bu çalışmaların Yaşar Üniversitesi Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nde depolanmasını engelleyecek hükümleri kabul etmemeye teşvik eder.

-Mensuplarını, Açık Erişim Politikası yürürlüğe girmeden önce yaptıkları yayınları mümkün olan en kısa sürede Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nde depolamaya teşvik eder.

-Açık Erişim ve Açık Bilim Komisyonu kurulmasını sağlar. Açık Erişim ve Açık Bilim Komisyonu, Yaşar Üniversitesi'nin yukarıda belirtilen görevlerinin gerçekleştirilmesi ve denetlenmesi için faaliyet gösterir. Bu faaliyetlerin yürütülmesinde; Yaşar Üniversitesi Kütüphane ve Bilgi Merkezi, danışmanlık hizmetinin verilmesinde Açık ve Uzaktan Öğrenme Uygulama ve Araştırma Merkezi görevlidir. Akademik Açık Erişim sisteminin alt yapı desteğinin sağlanması ve sürdürülmesi Bilgi İşlem Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilir.

b) Yaşar Üniversitesi Mensubu,

-Akademik çalışmasını, yasal koşullar çerçevesinde, Yaşar Üniversitesi Açık Erişim Sistemi'nde yayıncılarla yapmış olduğu anlaşmaların koşullarını ihlal etmeyecek şekilde Yaşar Üniversitesi Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nde gecikmeksizin depolanmasını kabul eder. Yasal hükümler veya gizli tutma yükümlülüğü çerçevesinde açık erişimi engellenmiş akademik çalışmalar bu yükümlülüğün dışındadır.

-Birden fazla Yaşar Üniversitesi mensubu tarafından gerçekleştirilmiş çok yazarlı akademik çalışmanın, ilk yazar tarafından Yaşar Üniversitesi Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nde depolanmasını kabul eder.

VI-İLKELER

a) Yaşar Üniversitesi mensuplarının akademik çalışmaları, yasal koşullar çerçevesinde, yayıncılarla yapılmış olan anlaşmaların koşulları ihlal edilmeyecek şekilde Açık Erişim Sisteminde depolanır.

- b) Yayıncının süreli ambargosu olan akademik çalışmalar, ambargo süresinin sonuna kadar açık erişime kapalıdır.
- c) Yaşar Üniversitesi mensubu, birden fazla kurumdan birden fazla yazarın işbirliğiyle yaptığı çalışmaları Yaşar Üniversitesi Kurumsal Açık Erişim Sistemi'nde arşivleyebilir.

Yaşar Üniversitesi Açık Bilim ve Açık Erişim Politika belgesi Yaşar Üniversitesi Senatosu tarafından onaylanmış olup, iki yılda bir gözden geçirilecektir. .../.../ 2019.

08/11/2019 tarihinde onaylanmıştır.